

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ

ശ്രീമൻമഹാഭാരതേ ശാന്തിപർവണി മോക്ഷധർമപർവണി

॥ ശ്രീ ഹയശിരോപാഖ്യാനം ॥
(നാരായണീയം)

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ശ്രീ ഹയശിരോപാഖ്യാനം ॥ (നാരായണീയം)

ശൗനക ഉവാച

ശ്രുതം ഭഗവതസ്തുസ്യ മഹാത്മ്യം പരമാത്മനഃ |

ജന്മ ധർമഗൃഹേ ചൈവ നരനാരായണാത്മകം || 1 ||

മഹാവരാഹസൃഷ്ടാ ച പിണ്ഡാത്പത്തിഃ പുരാതനീ |

പ്രവൃത്തൗ ച നിവൃത്തൗ ച യോ യഥാ പരികൽപിതഃ || 2 ||

തഥാ സ നഃ ശ്രുതോ ബ്രഹ്മൻ കഥ്യമാനസ്ത്വയാനഘ |

ഹവ്യകവ്യഭൂജോ വിഷ്ണുരുദക്പൂർവേ മഹോദധൗ || 3 ||

യച്ച തത് കഥിതം പൂർവം ത്വയാ ഹയശിരോ മഹത് |

തച്ച ദൃഷ്ടം ഭഗവതാ ബ്രഹ്മണാ പരമേഷ്വിനാ || 4 ||

കിം തദുത്പാദിതം പൂർവം ഹരിണാ ലോകധാരിണാ |

രൂപം പ്രഭാവം മഹതാമപൂർവം ധീമതാം വര || 5 ||

ദൃഷ്ട്വാ ഹി വിബുധശ്രേഷ്ഠപൂർവമമിതൗജസം |

തദശ്വശിരസം പുണ്യം ബ്രഹ്മാ കിമകരോൻമുനേ || 6 ||

ഏതനഃ സംശയം ബ്രഹ്മൻ പുരാണം ബ്രഹ്മസംഭവം |

കഥയസ്യോത്തമമതേ മഹാപുരുഷസംശ്രിതം |

പാവിതാഃ സു ത്വയാ ബ്രഹ്മൻ പുണ്യാഃ കഥയ താഃ കഥാഃ || 7 ||

സൗതിരുവാച

കഥയിഷ്യാമി തേ സർവം പുരാണം വേദസമ്മിതം |
ജഗൗ യദ് ഭഗവാൻ വ്യാസോ രാജുഃ പാരിക്ഷിതസ്യ വൈ || 8 ||

ശ്രുത്യാശ്രശിരസോ മുർതിം ദേവസ്യ ഹരിമേധസഃ |
ഉത്പന്നസംശയോ രാജാ ഏതദേവമചോദയത് || 9 ||

ജനമേജയ ഉവാച

യത്തദ് ദർശിതവാൻ ബ്രഹ്മാ ദേവം ഹയശിരോധരം |
കിമർഥം തത് സമഭവദ് വപുർദേവോപകൽപിതം || 10 ||

വൈശമ്പായന ഉവാച

യത് കിഞ്ചിദിഹ ലോകേ വൈ ദേഹബദ്ധം വിശാമ്പതേ |
സർവം പഞ്ചഭിരാവിഷ്ടം ഭൂതൈരീശ്വരബുദ്ധിജ്ഞൈഃ || 11 ||

ഈശ്വരോ ഹി ജഗത്രസഷ്ടാ പ്രഭൂർനാരായണോ വിരാട് |
ഭൂതാന്തരാത്മാ വരദഃ സഗുണോ നിർഗുണോപി ച || 12 ||

ഭൂതപ്രലയമവ്യക്തം ശൃണുഷ്യ നൃപസത്തമ || 13 ||

ധരൺയാമമ ലീനായാമഹ്നു ചൈകാർണവേ പുരാ |
ജ്യോതിർഭൂതേ ജലേ ചാപി ലീനേ ജ്യോതിഷി ചാനിലേ || 14 ||

വായൗ ചാകാശസംലീനേ ആകാശേ ച മനോനൂഗേ |
വ്യക്തേ മനസി സംലീനേ വ്യക്തേ ചാവ്യക്തതാം ഗതേ || 15 ||

അവ്യക്തേ പുരുഷം യാതേ പുംസി സർവഗത്യേപി ച |
തമ ഏവാഭവത് സർവം ന പ്രാജ്ഞായത കിഞ്ചന || 16 ||

തമസോ ബ്രഹ്മ സംഭൂതം തമോമൂലാമൃതാത്മകം |
തദ്വിശ്വഭാവസംജ്ഞാന്തം പൗരുഷീം തനുമാശ്രിതം || 17 ||

സോനിരുദ്ധ ഇതി പ്രോക്തസ്തത് പ്രധാനം പ്രചക്ഷതേ |
തദവ്യക്തമിതി ജേതയം ത്രിഗുണം നൃപസത്തമ || 18 ||

വിദ്യാസഹായവാൻ ദേവോ വിഷ്വക്സേനോ ഹരിഃ പ്രഭുഃ |
ആദികർതാ സ ഭൂതാനാമപ്രമേയോ ഹരിഃ പ്രഭുഃ || 19 ||

അപ്ലവ ശയനം ചക്രേ നിദ്രായോഗമുപാഗതഃ |
ജഗതശ്ചിന്തയൻ സൃഷ്ടിം ചിത്രാം ബഹുഗുണോദ്ഭവാം || 20 ||

തസ്യ ചിന്തയതഃ സൃഷ്ടിം മഹാനാത്മഗുണഃ സ്മൃതഃ |
അഹങ്കാരസ്തതോ ജാതോ ബ്രഹ്മാ ശുഭചതുർമുഖഃ |
ഹിരണ്യഗർഭോ ഭഗവാൻ സർവലോകപിതാമഹഃ || 21 ||

പദ്മേനിരുദ്ധാത് സംഭൂതസ്തദാ പദ്മനിഭക്ഷണഃ |
സഹസ്രപത്രേ ദ്വുതിമാനുപവിഷ്ടഃ സനാതനഃ || 22 ||

ദദ്യശ്വേദ്ഭൂതസങ്കാശോ ലോകാനാപ്യായയൻ പ്രഭുഃ |
സത്യസ്ഥഃ പരമേഷീ സ തതോ ഭൂതഗണാൻ സൃജൻ || 23 ||

പൂർവമേവ ച പദ്മസ്യ പത്രേ സൂർയാംശുസപ്രഭേ |
നാരായണകൃതൗ ബിന്ദു അപാമാസ്താം ഗുണോത്തരൗ || 24 ||

താവപശ്യത് സ ഭഗവാനനാദിനിധനോച്ഛൃതഃ |
ഏകസ്തുത്രാഭവദ്ബിന്ദുർമധ്യാഭോ രുചിരപ്രഭഃ || 25 ||

സ താമസോ മധുർജാതസ്തദാ നാരായണാജ്ഞയാ |
കഠിനസ്ത്വപരോ ബിന്ദുഃ കൈടഭോ രാജസസ്തു സഃ || 26 ||

താവദ്യധാവതാം ശ്രേഷ്ഠൗ തമോരജഗുണാൻവിതൗ |
ബലവന്തൗ ഗദാഹസ്തൗ പദ്മനാലാനുസാരിണൗ || 27 ||

ദദ്യശാത്യേരവിനസ്ഥം ബ്രഹ്മാണമചിതപ്രഭം |
സൃജന്തം പ്രഥമം വേദാംശ്ചതുരശ്ചാരുവിഗ്രഹാൻ || 28 ||

തതോ വിഗ്രഹവന്തസ്താൻ വേദാൻ ദൃഷ്ട്യാസുരോത്തമൗ |
സഹസാ ജഗൃഹതുർവേദാൻ ബ്രഹ്മണഃ പശ്യതസ്തദാ || 29 ||

അഥ തൗ ദാനവശ്രേഷ്ഠൗ വേദാൻ ഗൃഹ്യ സനാതനാൻ |
രസാം വിവിശതുസ്തൂർണമുദക്പൂർവേ മഹോദധൗ || 30 ||

തതോ ഹൃതേഷു വേദേഷു ബ്രഹ്മാ കശ്ശലമാവിശത് |
തതോ വചനമീശാനം പ്രാഹ വേദൈർവിനാകൃതഃ || 31 ||

ബ്രഹ്മോവാച |
വേദാ മേ പരമം ചക്ഷുർവേദാ മേ പരമം ബലം |
വേദാ മേ പരമം ധാമ വേദാ മേ ബ്രഹ്മ ചോത്തരം || 32 ||

മമ വേദാ ഹൃതാഃ സർവേ ദാനവാഭ്യാം ബലാദിതഃ |
അന്ധകാരാ ഹി മേ ലോകാ ജാതാ വേദൈർവിനാ കൃതാഃ || 33 ||

വേദാനൃതേ ഹി കിം കുർയാം ലോകാനാം സൃഷ്ടിമുത്തമാം |
അഹോ ബത മഹദ് ദുഃഖം വേദനാശനജം മമ || 34 ||

പ്രാപ്തം ദുനോതി ഹൃദയം തീവ്രശോകപരായണം |
കോ ഹി ശോകാർണവേ മഗ്നം മാമിത്യോദ്യ സമുദ്ധരേത് || 35 ||

വേദാംസ്താംശ്ചാനയേന്നഷ്ടാൻ കസ്യ ചാഹം പ്രിയോ ദവേ |
ഇത്യേവം ദാഷമാണസ്യ ബ്രഹ്മണോ നൃപസത്തമ || 36 ||

ഹരേഃ സ്തോത്രാർഥമുദ്ഭൂതാ ബുദ്ധിർബുദ്ധിമതാം വര |
തതോ ജഗൗ പരം ജപ്യം സാഞ്ജലിപ്രഗ്രഹഃ പ്രഭുഃ || 37 ||

ബ്രഹ്മോവാച |

ഓം നമസ്തേ ബ്രഹ്മഹൃദയ നമസ്തേ മമ പൂർവജ |
ലോകാദ്യ ഭുവനശ്രേഷ്ഠ സാംഖ്യയോഗനിയേ പ്രഭോ || 38 ||

വ്യക്താവ്യക്തകരാചിന്ത്യ ക്ഷേമം പന്മാനമാസ്ഥിത |
വിശ്വഭുക് സർവഭുതാനാമന്തരാത്മനയോനിജ |
അഹം പ്രസാദജസ്തുഭ്യം ലോകധാമ സ്വയംഭുവഃ || 39 ||

ത്വന്തോ മേ മാനസം ജൻമ പ്രഥമം ദ്വിജപൂജിതം |
ചാക്ഷുഷം വൈ ദ്വിതീയം മേ ജൻമ ചാസീത് പുരാതനം || 40 ||

ത്വത്പ്രസാദാത് തു മേ ജൻമ തൃതീയം വാചികം മഹത് |
ത്വന്തഃ ശ്രവണജം ചാപി ചതുർഥം ജൻമ മേ വിഭോ || 41 ||

നാസിക്യം ചാപി മേ ജൻമ ത്വന്തഃ പഞ്ചമമുച്യതേ |
അണ്ഡജം ചാപി മേ ജൻമ ത്വന്തഃ ഷഷ്ഠം വിനിർമിതം || 42 ||

ഇദം ച സപ്തമം ജൻമ പദ്മജൻമേതി വൈ പ്രഭോ |
സർഗേ സർഗേ ഹൃഹം പുത്രസ്തുവ ത്രിഗുണവർജ്ജിത || 43 ||

പ്രഥമഃ പുണ്യരീകാക്ഷഃ പ്രധാനഗുണകൽപിതഃ |
ത്വമീശ്വരഃ സ്വഭാവശ്ച ഭൂതാനാം ത്വം പ്രഭാവന || 44 ||

ത്വയാ വിനിർമിതോഹം വൈ വേദചക്ഷുർവയോതിഗ |
തേ മേ വേദാ ഹൃതാശ്ചക്ഷുരന്ധോ ജാതോസ്തി ജാഗൃഹി |
ദദസ്യ ചക്ഷുഷി മമ പ്രിയോഹം തേ പ്രിയോസി മേ || 45 ||

ഏവം സ്തുതഃ സ ഭഗവാൻ പുരുഷഃ സർവതോമുഖഃ |
ജഹൗ നിദ്രാമഥ തദാ വേദകാർയാർഥമുദ്യതഃ || 46 ||

ഐശ്വര്യേണ പ്രയോഗേണ ദ്വിതീയാം തനുമാസ്ഥിതഃ |
സുനാസികേന കായേന ഭൂത്യാ ചന്ദ്രപ്രഭസ്തദാ |
കൃത്യാ ഹയശിരഃ ശുഭ്രം വേദാനാമാലയം പ്രഭുഃ || 47 ||

തസ്യ മൂർധാ സമഭവദ് ദ്യൗഃ സനക്ഷത്രതാരകാ |
കേശാശ്ചാസ്യാഭവൻ ദീർഘാ രവേരംശുസമപ്രഭാഃ || 48 ||

കർണാവാകാശപാതാലേ ലലാടം ഭൂതധാരിണീ |
ഗംഗാ സരസ്വതീ പുൺയേ ഭ്രൂവാവാസ്താം മഹാദ്യുതീ || 49 ||

ചക്ഷുഷീ സോമസൂര്യൗ തേ നാസാ സന്ധ്യാ പുനഃ സ്മൃതാ |
ഓങ്കാരസ്ത്വഥ സംസ്താരോ വിദ്യുജ്ജിഹ്വാ ച നിർമിതാ || 50 ||

ദന്താശ്ച പിതരോ രാജൻ സോമപാ ഇതി വിശ്രൂതാഃ |
ഗോലോകോ ബ്രഹ്മലോകശ്ച ഓഷ്ഠാവാസ്താം മഹാത്മനഃ |
ഗ്രീവാ ചാസ്യാഭവദ് രാജൻ കാലരാത്രിർഗുണോത്തരാ || 51 ||

ഏതദ്ധയശിരഃ കൃത്യാ നാനാമൂർതിഭിരാവൃതം |
അന്തർദധൗ സ വിശ്വേശോ വിവേശ ച രസാം പ്രഭുഃ || 52 ||

രസാം പുനഃ പ്രവിഷ്ടശ്ച യോഗം പരമമാസ്ഥിതഃ |
ശൈക്ഷ്യം സ്വരം സമാസ്ഥായ ഉദ്ഗീതം പ്രാസ്യജ്ജത് സ്വരം || 53 ||

സ സ്വരഃ സാനുനാദീ ച സർവശഃ സ്തിഗ്ധ ഏവ ച |
ബഭൂവാന്തർജലഗതഃ സർവഭൂതഗുണോദിതഃ || 54 ||

തതസ്താവസുരൗ കൃത്യാ വേദാൻ സമയബന്ധനാൻ |
രസാതലേ വിനിക്ഷിപ്യ യതഃ ശബ്ദസ്തതോ ഭൂതൗ || 55 ||

ഏതസ്മിന്നന്തരേ രാജൻ ദേവോ ഹയശിരോധരഃ |
ജഗ്രാഹ വേദാനഖിലാൻ രസാതലഗതാൻ ഹരിഃ || 56 ||

പ്രാദാച്ച ബ്രഹ്മണേ ഭൂയസ്തതഃ സ്വാം പ്രകൃതിം ഗതഃ || 57 ||

സ്ഥാപയിത്യാ ഹയശിരാ ഉദക്പൂർവേ മഹോദധൗ |
വേദാനാമാലയശ്ചാപി ബഭൂവാശ്വശിരാസ്തതഃ || 58 ||

അഥ കിഞ്ചിദപശ്യന്തൗ ദാനവൗ മധുകൈടഭൗ |
പുനരാജശ്ചതുസ്തത്ര വേഗിതൗ പശ്യതാം ച തൗ |
യത്ര വേദാ വിനിക്ഷിപ്താസ്തത് സ്ഥാനം ശൂന്യമേവ ച || 59 ||

തത ഉത്തമമാസ്ഥായ വേഗം ബലവതാം വരൗ |
പുനരുത്തസ്ഥതുഃ ശീഘ്രം രസാനാമാലയാത് തദാ || 60 ||

ദദ്യശാതേ ച പുരുഷം തമേവാദികരം പ്രഭും |
ശ്വേതം ചന്ദ്രവിശുദ്ധാഭമനിരുദ്ധതന്തൗ സ്ഥിതം |
ഭൂയോപ്യമിതവിക്രാന്തം നിദ്രായോഗമുപാഗതം || 61 ||

ആത്മപ്രമാണരചിതേ അപാമുപരി കൽപിതേ |
ശയനേ നാഗഭോഗാവേശ്യ ജ്യാലാമാലാസമാവൃതേ || 62 ||

നിഷ്കൽമഷേണ സത്തേന സമ്പന്നം രുചിരപ്രഭം |
തം ദൃഷ്ട്വാ ദാനവേന്ദ്രൗ തൗ മഹാഹാസമമുഞ്ചതാം || 63 ||

ഊചതുശ്ച സമാവിഷ്ഠൗ രജസാ തമസാ ച തൗ |
അയം സ പുരുഷഃ ശ്വേതഃ ശേതേ നിദ്രാമുപാഗതഃ || 64 ||

അനേന നൂനം വേദാനാം കൃതമാഹരണം രസാത് |
കസ്യേഷ കോ നു ഖൽവേഷ കിഞ്ച സ്വപിതി ഭോഗവാൻ |
ഇത്യുച്ചാരിതവാക്യൗ തൗ ബോധയാമാസതുർഹരിം || 65 ||

യുദ്ധാർഥിനൗ ഹി വിജ്ഞായ വിബുദ്ധഃ പുരുഷോത്തമഃ |
നിരീക്ഷ്യ ചാസുരേന്ദ്രൗ തൗ തതോ യുദ്ധേ മനോ ദധേ || 66 ||

അഥ യുദ്ധം സമഭവത് തയോർനാരായണസ്യ വൈ || 67 ||

രജസ്തമോവിഷ്ണുതനു താവുഭൗ മധുകൈടഭൗ |
ബ്രഹ്മണോപചിതിം കുർവൻ ജഘാന മധുസുദനഃ || 68 ||

തതസ്തയോർവധേനാശു വേദാപഹരണേന ച |
ശോകാപനയനം ചക്രേ ബ്രഹ്മണഃ പുരുഷോത്തമഃ || 69 ||

തതഃ പരിവൃതോ ബ്രഹ്മാ ഹരിണാ വേദസത്കൃതഃ |
നിർമമേ സ തദാ ലോകാൻ കൃത്സ്നാൻ സ്ഥാവരജംഗമാൻ || 70 ||

ദത്ത്യാ പിതാമഹായാഗ്ര്യാം മതിം ലോകവിസർഗികീം |
തത്രൈത്രവാന്തർദധേ ദേവോ യത ഏവാഗതോ ഹരിഃ || 71 ||

തൗ ദാനവൗ ഹരിർഹത്യാ കൃത്യാ ഹയശിരസ്തനും |
പുനഃ പ്രവൃത്തിധർമാർഥം താമേവ വിദധേ തനും || 72 ||

ഏവമേവ മഹാഭാഗോ ബഭൂവാശ്വശിരാ ഹരിഃ |
പൗരാണമേതത് പ്രഖ്യാതം രൂപം വരദമൈശ്വരം || 73 ||

യോ ഹ്യേതദ് ബ്രാഹ്മണോ നിത്യം ശൃണുയാദ് ധാരയിത വാ |
ന തസ്യായ്യയനം നാശമുപഗച്ഛേത് കദാചന || 74 ||

ആരാധ്യ തപസോഗ്രേണ ദേവം ഹയശിരോധരം |
പാഞ്ചാലേന ക്രമഃ പ്രാപ്നോ രാമേണ പഥി ദേശിതേ || 75 ||

ഏതദ്ധയശിരോ രാജന്നാഖ്യാനം തവ കീർത്തിതം |
പുരാണം വേദസമിതം യൻമാം ത്വം പരിപൃച്ഛസി || 76 ||

യാം യാമിച്ഛേത് തനും ദേവഃ കർതും കാർയവിധൗ ക്വചിത് |
താന്താം കുർയാദ് വികുർവാണഃ സ്വയമാത്മാനമാത്മാനാ || 77 ||

ഏഷ വേദനിധിഃ ശ്രീമാനേഷ വൈ തപസോ നിധിഃ |
ഏഷ യോഗശ്ച സാംഖ്യം ച ബ്രഹ്മ ചാഗ്ര്യം ഹരിർവിഭുഃ || 78 ||

നാരായണപരാ വേദാ യജ്ഞാ നാരായണാത്മകാഃ |
തപോ നാരായണപരം നാരായണപരാ ഗതിഃ || 79 ||

നാരായണപരം സത്യമൃതം നാരായണാത്മകം |
നാരായണപരോ ധർമഃ പുനരാവൃത്തിദുർലഭഃ || 80 ||

പ്രവൃത്തിലക്ഷണശ്ചൈവ ധർമോ നാരായണാത്മകഃ |
നാരായണാത്മകോ ഗന്ധോ ഭൂമൗ ശ്രേഷ്ഠതമഃ സ്മൃതഃ || 81 ||

അപാം ചാപി ഗുണാ രാജൻ രസാ നാരായണാത്മകാഃ |
ജ്യോതിഷാം ച പരം രൂപം സ്മൃതം നാരായണാത്മകം || 82 ||

നാരായണാത്മകശ്ചാപി സ്പർശോ വായുഗുണഃ സ്മൃതഃ |
നാരായണാത്മകശ്ചൈവ ശബ്ദ ആകാശസംഭവഃ || 83 ||

മനശ്ചാപി തതോ ഭൂതമവ്യക്തഗുണലക്ഷണം |
നാരായണപരഃ കാലോ ജ്യോതിഷാമയനം ച യത് || 84 ||

നാരായണപരാ കീർതിഃ ശ്രീശ്ച ലക്ഷ്മീശ്ച ദേവതാഃ |
നാരായണപരം സാംഖ്യം യോഗോ നാരായണാത്മകഃ || 85 ||

കാരണം പുരുഷോ ഹ്യേഷാം പ്രധാനം ചാപി കാരണം |
സ്വഭാവശ്ചൈവ കർമാണി ദൈവം യേഷാം ച കാരണം || 86 ||

അധിഷ്ഠാനം തഥാ കർതാ കരണം ച പൃഥഗ്വിധം |
വിവിധാ ച തഥാ ചേഷ്ടാ ദൈവം ചൈവാത്ര പഞ്ചമം || 87 ||

പഞ്ചകാരണസംഖ്യാതോ നിഷ്ഠാ സർവത്ര വൈ ഹരിഃ |
തത്ത്വം ജിജ്ഞാസമാനാനാം ഹേതുഭിഃ സർവതോമുഖൈഃ || 88 ||

തത്തുമേകോ മഹായോഗീ ഹരിർനാരായണഃ പ്രഭുഃ |
ബ്രഹ്മാദീനാം സ ലോകാനാമൃഷീണാം ച മഹാത്മനാം || 89 ||

സാംഖ്യാനാം യോഗീനാം ചാപി യതീനാമാത്മവേദിനാം |
മനീഷിതം വിജ്ഞാനാതി കേശവോ ന തു തസ്യ തേ || 90 ||

യേ കേചിത് സർവലോകേഷു ദൈവം പിത്ര്യം ച കുർവതേ |
ദാനാനി ച പ്രയച്ഛന്തി തപ്യന്തേ ച തപോ മഹത് || 91 ||

സർവേഷാമാശ്രയോ വിഷ്ണുരൈശ്വരം വിധിമാസ്ഥിതഃ |
സർവഭൂതകൃതാവാനോ വാസുദേവേതി ചോച്യതേ || 92 ||

അയം ഹി നിത്യഃ പരമോ മഹർഷിഃ
മഹാവിഭൂതിർഗുണവാൻഗുണാഖ്യഃ |
ഗുണൈശ്ച സംയോഗമുപൈതി ശീഘ്രം
കാലോ യഥർതാവൃതുസമ്പ്രയുക്തഃ || 93 ||

നൈവാസ്യ വിന്ദന്തി ഗതിം മഹാത്മനോ
ന ചാഗതിം കശ്ചിദിഹാനുപശ്യതി |
ഇതാനാത്മകാഃ സംയമിനോ മഹർഷയഃ
പശ്യന്തി നിത്യം പുരുഷം ഗുണാധികം || 94 ||

|| ഇതി ശ്രീ ഹയശിരോപാഖ്യാനം സമാപ്തം ||